

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نېاشد تن من مېباد بدین بوم و بر زنده یک تن مېباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Ideological

مسائل ایدئولوژیک

الحاج داکتر امین الدین « سعیدی – سعید افغانی »

۱۴ نومبر ۲۰۱۷

«عجله» و «سرعت» در اسلام !

در مورد این که «عجله» کار شیطان است و در رابطه این که «عجله و شتاب» مورد مذمت دین مقدس اسلام می باشد، جای هیچ گونه شک و شبهه ای در آن وجود ندارد ، ولی فرق عجله شیطانی با «سرعت» چیست ؟ مبحث خویش را در این مورد می آغازیم :

«عجله و شتاب» عبارت از داشتن شوق و علاقه بی اندازه به یک چیزی که تاهنوز زمینه های تحقق آن از لحاظ عقلی، مادی و معنوی مساعد نشده و تا هنوز به خوبی و بدی آن انسان به علم یقین نرسیده باشد.

داشتن افکار سطحی ، احساساتی و بنابر غلبه هوی و هوس خویش از مشخصات دیگر عجله و شتاب اند. این که انسان عملی را بنابر داشتن خوشبینی بیش از حد انجام دهد، این نوع عجله را نیز دین مقدس اسلام مورد مذمت قرار داده و مسلمان از اجرای آن منع شده است. در این هیچ جای شکی نیست که عجله و شتاب در امور زندگی ، قبل از پی بردن بر نقص و زیان آن موجب ندامت، خسران و پشیمانی برای انسان می گردد . قرآن عظیم الشان این عمل را مردود شمرده و در (آیت ۱۱ سوره «اسراء» می فرماید : (انسان همان گونه که نیکی ها را طلب می کند، به خاطر دستپاچگی و عدم مطالعه کافی، به طلب بدی ها برمی خیزد)؛ «وَيَذْعُ الْإِنْسَانُ بِالشَّرِّ دُعَاءَهُ بِالْخَيْرِ»، (چرا که انسان ذاتاً عجله است)؛ «وَكَانَ الْإِنْسَانُ عَجُولاً» بالعکس قرآن عظیم الشان و سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم انسانها را در اجرای امور به «صبر ، حوصله و متانت ، تعقل، تفکر» و بردباری و پرهیز از عجله و شتاب دعوت نموده است.

آیا واقعاً عجله کار شیطان است ؟

در حدیثی آمده است که می فرماید : «الْإِنَاءَةُ مِنَ اللَّهِ وَالْعَجَلَةُ مِنَ الشَّيْطَانِ» (ترمذی) (صبر از خداوند است و عجله از شیطان) عالم شهیر جهان اسلام شیخ ابن قیم در این مورد که واقعاً عجله کار شیطان است ، فرموده است: «عجله نشانه سبکی و سبک مغزی و شتاب زدگی انسان است که مانع ثبات قدم و متانت و بردباری گردیده و باعث می شود که اشیاء در جای خود قرار نگیرند. عجله و شتابزدگی موجب جلب بدیها و مانع خوبی ها گردیده می تواند. عجله از دو اخلاق ناپسند متولد شده است:

۱- تفریط و سهل انگاری

۲- عجله در کارها قبل از زمان انجام آنها .

انسانها باید به یک حقیقت با تمام دقت پی ببرند که: «یَسْتَجَابُ لِلْعَبْدِ مَا لَمْ يَسْتَعْجَلْ» متفق علیه (خواسته بنده پذیرفته می شود، مادام که عجله نکند.) در این حدیث به انسان هدایت داده شده که نباید عجله و شتاب در امور داشته باشد، بلکه در امور زندگی خویش صبر و استقامت را پیشه خود بسازد. در ضرب المثل مشهوری داریم: «مَنْ تَأَنَّى نَالَ مَتَمْنَى» «کسی که در کارها آرام باشد به آرزوی خود می رسد» و یا در «صبر سلامتی است و در عجله پشیمانی». حضرت عمرو بن عاص می فرماید: انسان پیوسته از عجله میوه ندامت می چیند.

اما عجله در کار خیر و نیک :

در حدیثی آمده است: «خَيْرُ الْبِرِّ عَاجِلُهُ» (عجله در کارهای خیر نیکو است) در زبان دری مثل و شعر زیبایی است که تأکید می شود: در اجرای کار خیر حاجت استخاره نیست. عالم شهیر جهان اسلام اسماعیل بن محمد عجلونی متوفای ۱۱۶۲ قمری در کتاب معروف خویش به نام «كُشَفُ الْخُفَاءِ» می نویسد: اولاً باید گفت که: «خَيْرُ الْبِرِّ عَاجِلُهُ» اصلاً حدیث نبوی نیست ولی چنین مفهومی از حضرت عباس رضی اله عنه روایت شده که: «کار نیک بدون عجله کامل نمی شود وقتی شخص در آن تعجیل و سرعت متناسب کند کار بر او گوارا می شود» او می افزاید: مثل مشهوری داریم که می گویند: انتظار از مرگ سخت تر است. به علاوه کلمه «بِرٌّ» در این حدیث که به معنی خوبی و نیکوئی، صلاح و راستی است از نیکوئی و بخشش کردن فراتر است زیرا «بِرٌّ» شامل هر عمل صالحی است که شخص بدان وسیله به خداوند نزدیک تر می شود یا به مردم سودی رساند.

بنابراین عدم تأخیر و سرعت متناسب در اجرای امر خیر، خیرات، نیکی ها و اعمال صالح، امر مقبول و پسندیده ای است و قرآن عظیم الشأن و سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم نیز آن را مستحب گردانیده است. طوری که قرآن عظیم الشأن در این باب می فرماید: «أُولَئِكَ يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَهُمْ لَهَا سَابِقُونَ» (سوره مؤمنون ۶۱). (آنان که در کارهای نیک سرعت می ورزند و آنانند که در انجام آنها سبقت می جویند.) «وَيُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَأُولَئِكَ مِنَ الصَّالِحِينَ» (در کارهای نیک شتاب می کنند و آنان از شایسته گانند) (سوره آل عمران ۱۱۴). «فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ» «پس در کارهای نیک از همدیگر پیشی بگیرید» (سوره بقره ۱۴۸). «وَسَارِعُوا إِلَى مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ» «برای نیل به آمرزشی از پروردگار خود و بهشتی که... بشتابید» (آل عمران ۱۳۳) علماء می فرمایند که هدف و مقصود از عجله، در آیات متذکر آمده است همانا «سرعت» است در مقابل اهمال کاری، تأخیرهای بی جا و امروز و فردا کردن، که غالباً سبب بروز مشکلات و موانعی در کارها می گردد.

بنابراین باید گفت: «سرعت و جدیت در کارها، بلی اما عجله و شتابزدگی، هرگز!» و به تعبیر دیگر عجله مذموم آن است که: به هنگام بررسی و مطالعه در جوانب کار و شناخت صورت گیرد.

اما سرعت و عجله ممدوح آن است که: بعد از تصمیم گیری و تدبیر لازم، در اجرای آن معطلی صورت نگیرد. بناءً «در انجام کار خیر باید سرعت کرد» یعنی بعد از آن که خیر بودن کاری ثابت شد دیگر جای برای تأخیر، تعلل و مسامحه نیست.

والله اعلم بالصواب

تتبع و نگارش :

الحاج داکتر امین الدین «سعیدی - سعید افغانی»

مدیر مطالعات ستراتیژیک افغان و مسؤول مرکز کلتوری دحق لاره - جرمنی